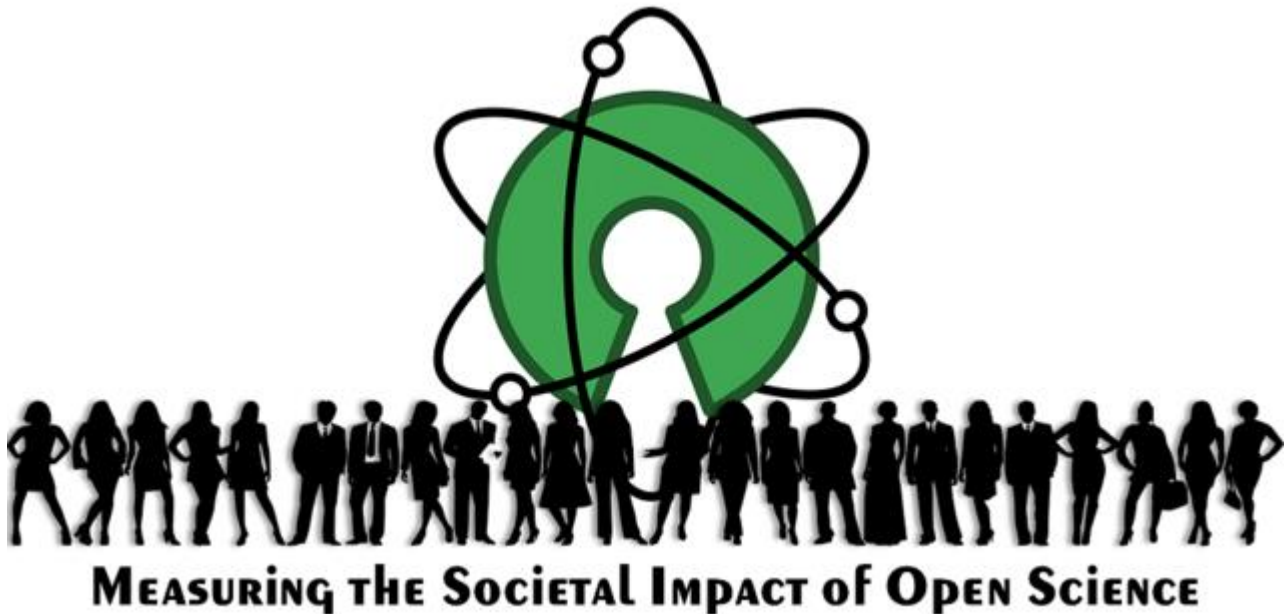

Avoimen tieteen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittarit

Fakta Julkaistu 27.08.2015 klo 12:46 Kirjoittaja Kim Holmberg

Tieteellisen toiminnan merkittävyyden tai laadun arviointi on aina haasteellista ja suurten yksiköiden arviointi kvalitatiivisesti vie paljon aikaa ja resursseja. Tästä syystä arvioinneissa on käytetty erilaisia indikaattoreita merkittävyyden edustajina. Perinteisesti tiedettä on arvioitu viittausten avulla, jolloin oletuksena on, että laadukkaimmat tai tärkeimmät artikkelit ovat myös saaneet eniten viittauksia. Viittaukset ovat aina merkki käytöstä, siitä miten muut tutkijat ovat vastaanottaneet ja käyttäneet aikaisempia tutkimuksia. Viittaukset voivat näin ollen kertoa jotain tieteellisen artikkelin vaikutuksesta muuhun tutkijakuntaan, toisin sanoen artikkelin tieteellisestä vaikuttavuudesta.

Varsinkin näinä taloudellisesti vaikeina aikoina rahoittajat ja muut tahot vaativat yhä enemmän todisteita tieteen laajemmasta yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta ja tätä pelkät viittaukset eivät pysty toimittamaan. Tarvitaan siis uusia lähteitä todisteille siitä missä ja miten tieteellinen toiminta on tehnyt vaikutuksen. Samaan aikaan tieteellinen kommunikaatio on yhä enemmän siirtynyt verkkoon ja sosiaaliseen mediaan. Tutkijat voivat ylläpitää blogia tutkimuksestaan ja julkaista siellä tuloksia paljon ennen kuin ne julkaistaan tieteellisessä julkaisussa. Tutkijat voivat jakaa dataa, tuloksia, ja julkaisujaan sosiaalisissa verkostoissa ja saattaa julkaisut laajemman yleisön tietoisuuteen esimerkiksi Twitterissä ja Facebookissa. Samalla kuka vain voi osallistua keskusteluun kommentoimalla tai välittämällä viestejä eteenpäin. Tieteellinen kommunikaatio ei ole enää suljettu seminaarihuoneisiin tai yliopistojen käytäville.

Almetriikan avulla yhteiskunnallisen vaikuttavuuden jäljille

Kun tieteellinen julkaisu jaetaan verkossa tai siitä keskustellaan sosiaalisessa mediassa, jättävät nämä aktiviteetit jälkiä itsestään, jälkiä jotka voidaan kerätä ja analysoida. Almetriikka on uusi tieteenala, joka tutkii mitä nämä jäljet oikeasti tarkoittavat ja voidaanko niitä käyttää tieteellisen

toiminnan vaikuttavuuden arvioimiseen. Termi altmetriikka viittaa hieman virheellisesti vaihtoehtoihin indikaattoreihin (engl. alternative), antaen ymmärtää, että tarkoituksena olisi kehittää vaihtoehto viittauksiin pohjautuville indikaattoreille ja arvioinneille. On tärkeää huomioida, että altmetriikalla ei voida korvata viittauksiin perustuvaa arviointia eikä altmetriikalla pidä edes pyrkiä siihen. Altmetriikalla voidaan toisaalta täydentää viittauksiin pohjautuvia arviointeja. Altmetriikalla voidaan mahdollisesti kartoittaa minkälaista laajempaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta tieteellinen tutkimus on saavuttanut ja miten tieteestä keskustellaan. Juuri tätä mahdollisuutta Turun yliopiston Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen uudessa vasta-alkaneessa projektissa selvitetään.

Avoimen tieteen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittarit -hankkeessa selvitetään altmetriikan merkitystä ja mitä nämä uudet indikaattorit voivat kertoa tieteellisen toiminnan saamasta näkyvyydestä ja vaikuttavuudesta laajempaan yleisöön. Hankkeessa keskitytään suomalaiseen tutkimukseen ja varsinkin Open Access -julkaisuihin ja kartoitetaan muun muassa suomalaisen tutkimuksen saamaa näkyvyyttä verkossa kansainvälisesti. Konkreettisemmalla tasolla hanke tulee näyttämään mitkä suomessa tehdyt tutkimukset ovat saaneet eniten kansainvälistä huomiota verkossa. Hankkeessa selvitetään miten eri lähteistä kerätyt altmetriset tapahtumat eroavat toisistaan ja miten ne soveltuvat tieteellisen toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kartoittamiseen. Hankkeen tulokset tulevat näin ollen auttamaan ymmärtämään altmetriikan mahdollisuuksia tieteen arvioinnissa.